

Nr 226

Av herrar **Gustafson** i Göteborg och **Carlsson** i Stockholm, om en samlad översyn av gällande bestämmelser rörande olika företagsformer.

(Lika lydande med motion nr 266 i Första kammaren)

Under de två senaste åren har en uppseendeväckande stark ökning av aktiebolagsbildningen ägt rum. I början av 1950-talet hade man i genomsnitt ca 1500 bolagsbildningar per år. År 1958 påbörjades 2 100 bolagsbildningar, år 1959 uppnåddes en rekordsiffra av 2 900, och 1960 blev siffran 6 900. I en expanderande ekonomi är det helt naturligt att antalet aktiebolag ökar. En inte ovanlig utvecklingsgång är den att en enskild person — ofta en duktig anställd — startar en liten rörelse såsom enskild firma eller handelsbolag. När företaget växt och rörelsen blir alltmera omfattande finns det ofta goda företagsekonomiska skäl att övergå till aktiebolagsform.

Den starkt forcerade bolagsbildningen under de senaste åren har emellertid helt andra motiv. Fria yrkesutövare och sådana småföretagare som inte har några som helst företagsorganisatoriska skäl till bolagsbildning förekommer bland de nya ansökningarna. De är villiga att ta på sig de extra kostnader och besvär som det innebär för dem att ställa sig under aktiebolagslagen med dess 228 ganska invecklade paragrafer.

En bolagsbildning av helt andra skäl än rationellt företagsekonomiska måste bero på att den nuvarande lagstiftningen i andra avseenden ger aktiebolagen väsentliga fördelar gentemot företag som drives i annan form.

Det torde främst vara två lagstiftningsområden som kommer i fråga ur synpunkten av hur de kan tänkas på ett orationellt sätt påverka valet av företagsform. Den ena är sociallagstiftningen, varvid yrkesskadeförsäkringen, den allmänna sjukförsäkringen och den allmänna tilläggspensioneringen träder i förgunden. Det andra området är skattelagstiftningen, där det är tydligt att de olika skattereglerna för skilda företagsformer kan öva ett inflytande på valet mellan aktiebolag, enskild firma, handelsbolag resp. kommanditbolag.

Sociallagarna

Vad först gäller sociallagstiftningen bör framhållas att det genom kungl. försäkringsrådets utslag i oktober 1959 och Kungl. Maj:ts beslut i januari 1960 har klarlagts att även den som innehar mer än 50 % av aktierna i ett

bolag, ja t.o.m. den som ensam äger alla aktierna, är att betrakta som arbetstagare i vad gäller sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen. Denna nya princip kommer automatiskt att vara tillämplig också beträffande ATP.

Inte minst i fråga om ATP uppfattas de nuvarande bestämmelserna om beräkning av pensionsgrundande inkomst för företagarna såsom mycket ogynnsamma. Den nu gällande schablonregeln innebär, att även de småföretagare som inte kommer upp i högre inkomster än dem som är vanliga bland löntagare kommer att få väsentligt lägre pension än en löntagare i samma inkomstklass.

En väsentlig orsak till den forcerade aktiebolagsbildningen utgör just bestämmelserna om ATP, men sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen kommer här också i blickpunkten.

Från folkpartiets sida väcks en särskild motion beträffande reglerna för ATP, varför det inte finns någon anledning att mera ingående behandla dem i detta sammanhang.

Skattelagarna

Även skattelagstiftningen spelar en stor roll för valet av företagsform. Det kan inte komma i fråga att här söka genomföra en ens tillnärmelsevis fullständig inventering av för- och nackdelar i skattehänseende inom olika företagsformer. Men några exempel skall antydast för att ange problemets art.

En stor skillnad till fördel för aktiebolagsformen framträder i fråga om rätten till avsättning för investeringsfonder i konjunkturutjämningsyfte. Enskild firma, handelsbolag och kommanditbolag har ingen rätt till avsättning till sådana fonder. Dessa fonder har kommit att spela en allt större roll, sedan kungl. arbetsmarknadsstyrelsen under den senaste konjunkturavmattningen i stor utsträckning gav tillstånd till användande av fonderna för investeringar. Under förra året beslöt riksdagen att stimulera till ökad avsättning till dessa fonder genom att medge ett extra avdrag vid taxeringen på 12 resp. 8 % för de företag som insatte hela det avsatta beloppet på konto i riksbanken och lät beloppet vara bundet där en viss tid.

Det finns därför stor anledning att undersöka möjligheterna att medge avsättning till sådana fonder även för sådana företag som inte drives som aktiebolag eller ekonomisk förening.

Den genom nedskrivning på varulager åstadkomna reserven behandlas på olika sätt i fråga om förmögenhetsbeskattningen i de skilda företagsformer. I en enskild firma inräknas i den skattepliktiga förmögenheten också den del av lagerreserven som utgör en latent skatteskuld och som alltså inte kommer ägaren till godo om rörelsen avvecklas eller lagret avsevärt minskas. Så är ej fallet för aktiebolagen.

I fråga om avsättning till pensionsstiftelser har också olika regler gällt.

Även i en del andra avseenden, t. ex. sambeskattningsreglerna, gäller olika bestämmelser.

Givetvis finns det ingen som helst anledning att söka bromsa upp en företagsekonomiskt motiverad aktiebolagsbildning. Däremot är det varken ett samhälleligt eller enskilt intresse att det växer upp en mängd små aktiebolag, som tillkommit av helt andra skäl. För samhället innebär det ökade kostnader utan att några fördelar vinnas. Revisionen av dessa småbolag kan inte göras effektiv, och registreringsmyndigheten, som översvämmas av årliga rapporter, har varken befogenhet eller praktisk möjlighet att göra materiella invändningar mot de insända handlingarna. Det är därför risk att respekten för aktiebolagsformen uppluckras om en mängd omotiverade bolagsbildningar kommer till stånd. För den enskilde betyder en bolagsbildning av denna art ökade kostnader och en onyttig pappersexercis.

Enligt vår mening bör olika företagsformer kunna konkurrera på såvitt möjligt lika villkor. Därför bör en utredning komma till stånd som kartlägger skillnaderna i bestämmelserna för de olika företagsformerna och som får till uppgift att föreslå ändringar i syfte att utjämna skillnaderna. Utredningen bör också ha frihet att undersöka möjligheterna att skapa en särskild företagsform för småbolagen i vårt land i likhet med vad som skett i andra länder.

Även om några av de här angivna frågorna är föremål för utredning — företagarnas ställning inom sjukförsäkringen torde t. ex. behandlas i socialförsäkringskommittén — och även om vissa förbättringar skulle företas inom ATP, finns ändå ett starkt behov av en samlad översyn av gällande bestämmelser i syfte att skapa i möjligaste mån lika villkor för de olika företagsformerna.

Med stöd av det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en samlad översyn av gällande bestämmelser främst inom sociallagstiftningens och skattelagstiftningens områden med sikte på att skapa rättvisa mellan olika företagsformer och undanröja de bestämmelser som missgynnar sådan företagsamhet inom t. ex. hantverkets, handelns, industriens och jordbrukets områden, som ej drives i aktiebolagsform.

Stockholm den 25 januari 1961

Sven Gustafson
i Göteborg

C. W. Carlsson
i Stockholm